

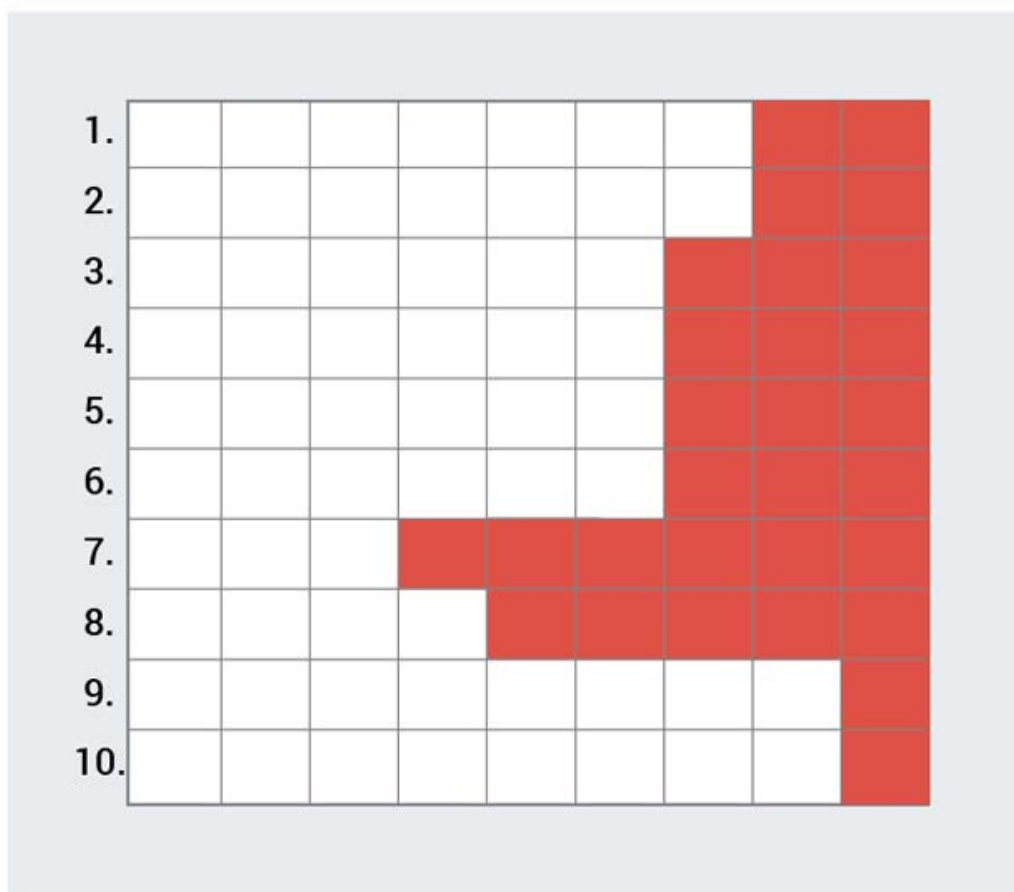
Arany János lírája

„EZ AZ ÉLET EGY TIVORNYA”

Javasolt feldolgozási idő: 1 óra 55 perc

1. feladat

Az alábbiakban a lírai művekkel kapcsolatos fogalmak magyarázatát olvashatod. Fejtsd meg a keresztrejtvényt a fogalom beírásával! Az esetleges szóközök nem számítanak!

Vízszintes

1. A költői művekben egyes szám első személyben megszólaló költő szaknyelvi megnevezése.

2. A versszakok első sorában ismétlődő sor.
3. A közösség nevében megszólaló, küldetéstudattal rendelkező látnok költő elnevezése.
4. Fájdalmas életérzést belenyugvással megszólaltató lírai műfaj.
5. Az egyes versszakok végén visszatérő, ismétlődő sor.
6. Rejtett, finom gúny: valaki mást mond, mint amit gondol.
7. Emelkedett hangnemben előadott, magasztos tárgyú lírai műfaj.
8. A költészet legismertebb toposza.
9. Egy fogalmat és egy képet azonosító költői kép.
10. Többnyire epikus alkotások, például regények utószavának a latin eredetű elnevezése.

2. feladat

Olvasd el Arany János Kertben és Epilogus című versét, majd válaszolj a kérdésekre! Ügyelj a lényegre törő, pontos megfogalmazásra! Teljes mondatokban válaszolj! (A versszakokat beszámoltuk, hogy könnyebben dolgozhass.) Az Epilogus című vers zenei feldolgozását a linkre kattintva meg is nézheted.

[Youtube, Kaláka – Arany János: Epilógus](#)

Kertben

1. Kertészkedem mélán, nyugodtan,
Gyümölcsfáim közt bíbelek;
Hozzám a tiszta kék magasból
Egyes daruszó tévelyeg;
Felém a kert gyepűin által
Egy gerlice bűgása hat:

Magános gerle a szomszédban –

S ifjú nő, szemfödél alatt.

2. Kevés ember jó látogatni,

Az is csak elmegy hidegen:

Látszik, hogy a halott szegény volt,

Szegény s amellet idegen.

Rokonait, ha van rokonja,

Elyelte széles e világ;

Nem nyit be hozzá enyhe részvét,

Legföljebb... a kíváncsiság.

3. Műhely körül a bánatos férj

Sohajtva jár, nyög nagyokat;

Ide fehérlenek deszkái,

Épen azok közt válogat.

Amaz talán bölcső leendett,

Menyegzős ágy eme darab:

Belőlük elhunyt hitvesének

Most, íme, koporsót farag.

4. Siránkozik a kisdéd árva,

Amott sir öntudatlanul;

Ha nő szegény, az életkönyvből

Nehéz első betűt tanul!

Ölében rázza egy cselédlyány,

*Duzzogva fel s alá megyen:
„Sirj no, igazán sírj!” kiált rá,
S megveri, hogy oka legyen.*

5. *Kertészkedem mélán, nyugodtan,*

*A fák sebeit kötözöm;
Halotti ének csap fülembe...
Eh, nékem ahhoz mi közöm!
Nem volt rokon, jó ismerős sem;
Kit érdekel a más sebe?
Elég egy szívnek a magáé,
Elég, csak azt köthesse be.*

6. *Közönyös a világ... az élet
Egy összezsúfolt táncterem,
Sűrög-forog, jő-megy a népség
Be és ki, szűnes-szüntelen.
És a jövőket, távozókat
Ki győzné mind köszönteni!
Nagy részvétel, ha némelyikünk
Az ismerőst... megismeri.*

7. *Közönyös a világ... az ember
Önző, falékony húsdarab,
Mikép a hernyó, telhetetlen,
Mindég előre mász s – harap.*

*S ha elsöpört egy ivadékot
Ama vén kertész, a halál,
Más kél megint, ha nem rosszabb, de
Nem is jobb a tavalyinál.
(1851)*

Epilogus

*1. Az életet már megjártam.
Többnyire csak gyalog jártam,
Gyalog bizon'...
Legfőlebb ha omnibuszon.*

*2. Láttam sok kevély fogatot,
Fényes tengelyt, cifra bakot:
S egy a lelkem!
Soha meg se' irigyeltem.*

*3. Nem törődtem bennülővel,
Hetyke úrral, cifra nővel:
Hogy' áll orra
Az út szélin baktatóra.*

*4. Ha egy úri lócsiszárral
Találkoztam s bevert sárral:
Nem pöröltem, –
Félreálltam, letöröltem.*

5. Hiszen az útfélen itt-ott,
Egy kis virág nekem nyitott:
Azt leszedve,
Mevolt szívem minden kedve.

6. Az életet, ím, megjártam;
Nem azt adott, amit vártam:
Néha többet,
Kérve, kellve, kevesebbet.

7. Ada címet, bár nem kértem,
S több a hír-név, mint az érdem:
Nagyravágyva,
Bételt volna keblem vágya.

8. Kik hiúnak és kevélynek –
Tudom, boldognak is vélnek:
S boldogságot
Írigy nélkül még ki látott?

9. Bárha engem titkos métely
Fölemészt: az örök kétely;
S pályám bére
Égető, mint Nessus vére.

10. *Mily temérdek munka várt még!...*

Mily kevés, amit beválték

Félbe'-szerbe'

S hány reményem hagyott cserbe'!...

11. *Az életet már megjártam;*

Mit szivembe vágyva zártam,

Azt nem hozta,

Attól makacsul megfoszta.

12. *Egy kis független nyugalmat,*

Melyben a dal megfoghat,

Kértem kérve:

S ő halasztá évrül-évre.

13. *Csendes fészket zöld lomb árnyán,*

Hova múzsám el-elvárnám,

Mely sajátom;

Benne én és kis családom.

14. *Munkás, vidám öregséget,*

Hol, mit kezdtem, abban véget...

Ennyi volt csak;

S hogy megint ültessek, oltsak.

15. Most, ha adná is már, késő:

Egy nyugalom vár, a végső:

Mert hogy' szálljon,

Bár kalitja már kinyitva,

Rab madár is, szegett szárnyon?

(1877. július 6.)

1. Keresd ki, mely képek jelenítik meg a *Kertben* című vers első versszakában a magányt!

---

2. Mit gondolsz, közönyös vagy részvétteljes a lírai én magatartása ebben a versben? Indokold a válaszodat!

---

3. Hány szerkezeti egységre osztható a vers? Melyek ezek? Mivel igazolnád?

---

4. Milyen hangnemben íródott a vers? Mivel tudod igazolni? Fogalmazd meg!

---

5. Milyen idősíkok jelennek meg az *Epilogus* című versben? Hogyan tagolja ez a vers szerkezetét?

---

6. Keresd ki az *Epilogus* című vers első szerkezeti egységéből az útra és az utazásra utaló motívumokat!

---

7. Hogyan változik a lírai én magatartásmódja az egyes szerkezeti egységekben?

---

8. Hogyan értékeli Arany a 7. versszakban a saját költői hírnevét?

---

9. Nézz utána, hogy mire utal a 9. versszakban a „Nessus vére” kifejezés! Mit gondolsz, mire utalhat ezzel Arany?

---

10. Mit jelent szerinted a 12. versszakban az Arany által dőlt betűvel kiemelt „független” jelző?

---

11. Milyen formai különbséget figyelsz meg a vers utolsó versszakában? Mi lehet ennek a jelentése?

3. feladat

Olvasd el a Letésem a lantot és a Mindvégig című verseket! A megadott szempontok alapján hasonlítsd össze őket röviden! A Mindvégig című vers feldolgozását a linkre kattintva meg is nézheted. (A versszakokat beszámoltuk, hogy könnyebben dolgozhass.)

[Youtube, Arany János: Őszikék – Mindvégig](#)

Letésem a lantot

1. *Letésem a lantot. Nyugodjék.*

Tőlem ne várjon senki dalt.

Nem az vagyok, ki voltam egykor,

Belőlem a jobb rész kihalt.

A tűz nem melegít, nem él:

Csak, mint reves fáé, világa.

Hová lettél, hová levél

Oh lelkem ifjusága!

2. *Más ég hintette rám mosolyját,*

Bársony palástban járt a föld,

Madár zengett minden bokorban,

Midőn ez ajak dalra költ.

Fűszeresebb az esti szél,

Hímzettebb volt a rét virága.

Hová lettél, hová levél

Oh lelkem ifjusága!

3. *Nem így, magánosan, daloltam:*

Versenyben égtek húrjaim;

Baráti szem, művészi gonddal

Függött a lantos ujjain; –

Láng gyult a láng gerjelminél

S egygé fonódott minden ága.

Hová lettél, hová levél

Oh lelkem ifjusága!

4. Zengettük a jövő reményit,
Elsírtuk a mult panaszát;
Dicsőség fényével öveztük
Körül a nemzetet, hazát:

Minden dalunk friss zöld levél
Gyanánt vegyült koszorujába.

Hová lettél, hová levél

Oh lelkem ifjusága!

5. Ah, látni véltük sirjainkon

A visszafénylő hírt-nevet:

Hazát és népet álmodánk, mely

Örökre él s megemleget.

Hittük: ha illet a babér,

Lesz aki osszon... Mind hiába!

Hová lettél, hová levél

Oh lelkem ifjusága!

6. Most... árva énekem, mi vagy te?

Elhunyt daloknak lelke tán,

Mely temetőből, mint kísértet,

Jár még föl a halál után...?

Hímzett, virágos szemfedél...?

Szó, mely kiált a pusztaságba...?

Hová lettél, hová levél

Oh lelkem ifjusága!

7. Letésem a lantot. Nehéz az.

Kit érdekelne már a dal.

Ki örvend fonnyadó virágnak,

*Miután a törzsök kihal:
Ha a fa élte megszakad,
Egy percig éli túl virága.
Oda vagy, érzem, oda vagy
Oh lelkem ifjusága!
(1850. március 19.)*

Mindvégig

- 1. A lantot, a lantot
Szorítsd kebeledhez
Ha jó a halál;
Ujjod valamíg azt
Pengetheti: vígaszt
Bús elme talál.*
- 2. Bár a szerelem s bor
Ereidben nem forr:
Ne tedd le azért;
Hát nincs örömed, hát
Nincs bánat, amit rád
Balsors keze mért?...*
- 3. Hisz szép ez az élet
Fogytig, ha kíméled
Azt ami maradt;
Csak az ősz fordultán,
Leveleid hulltán
Ne kívánj nyarat.*

4. *Bár füstbe reményid, –*

S egeden felényit

Sincs már fel a nap:

Ami derüs, élvezd,

Boruját meg széleszd:

Légy te vitorabb.

5. *S ne hidd, hogy a lantnak*

Ereje meglankadt:

Csak hangköre más;

Ezzel ha elégszel,

Még várhat elégszer

Dalban vidulás.

6. *Tárgy künn, s temagadban –*

És érzelem, az van,

Míg dobban a szív;

S új eszme ha pezsdül;

Ne vonakodj restül

Mikor a lant hív.

7. *Van hallgatód? nincsen?*

Te mondd, ahogy isten

Adta mondanod,

Bár puszta kopáron

– Mint tücsöké nyáron –

Vész is ki dalod.

(1877. július 24.)

1. Arany melyik korszakában keletkeztek a versek?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

2. Mi a versek fő témája?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

3. Mi jellemzi a versek hangulatát és hangnemét?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

4. Mi a versek műfaja?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

5. Mit tudsz megállapítani a versek címéről?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

6. Mi jellemzi a versek szerkezetét?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

7. Mi jellemzi a versformát?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

8. Milyen évszak toposzok jelennek meg a versekben? Írj rájuk példákat is!

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

9. Milyen idősíkokat figyelhetsz meg a versekben? Mi jellemzi őket?

Letésem a lantot:

Mindvégig:

---

10. Mi jellemzi a költői beszédmodot?

Letésem a lantot:

Mindvégig:
